

Un Ecou la "Elementele nonverbale..."

Sebastian Buhai

Un ecou la articolul "Elementele nonverbale", scris de Constanta Corbea

Articolul doamnei Constanta Corbea ar fi trebuit sa deschida o dezbatere pe tema educatiei scolare din Romania, imediat dupa publicarea sa pe forumul RLIV. Din pacate primii cititori ai acestui eseu s-au multumit sa acorde doar calificative, fara insa a argumenta, a comenta, a riposta, a critica, a lauda. Cu toate ca nu sunt un cadru didactic, iar invitatia pentru ecouri a fost adresata cu predilectie cadrelor didactice (aceasta de cand articolul a fost inclus pe prima pagina in cadrul rubricii Social), consider ca toti cei ce au trecut prin sistemul educational romanesc, fie in timpuri recente ori in vremuri mai vechi, ar trebui sa se implice pe cat se poate in evolutia acestui sistem in momentul de fata, sa se exprime in legatura cu schimbarile pe care unii sau altii le impun din fotolii de ministru, uneori ignorand punctul de vedere comun al celor afectati de aceste schimbari. Pasivitatea in mod sigur nu va aduce nici o imbunatatire, iar consecintele vor fi eventual simtite si de cei pe moment neinteresati de situatia invatamantului preuniversitar. Prezint in consecinta cateva remarci personale pe marginea introducerii noilor reguli pentru evaluarea elevilor de catre Ministerul Educatiei si Cercetarii (MEC) din Romania, in acelasi timp incercand sa comentez si ideile principale din articolul doamnei Corbea; din cauza restrictiilor de timp si spatiu voi limita insa aceasta analiza la minim, cu riscul de a trata superficial unele teme importante. Am speranta insa ca mesajul va fi inteles si ca alte ecouri ii vor urma. Re-iterez in particular invitatia adresata cadrelor didactice de a-si aduce contributia la aceasta discutie si de ce nu, cea a elevilor din clasa a VIII-a (singura tinta a acestor reguli "draconice" pe moment). Pe ei i-a intrebat cineva (pe unii i-ar surprinde poate, dar la 14-15 ani unii copii- sau adolescenti deja- sunt incredibili de maturi si se poate discuta cu ei cate in luna si in stele)?

Ca o apreciere generala, articolul doamnei Corbea este foarte bine scris si contureaza clar problema. Autoarea de altfel are un stil pe care il apreciez in mod deosebit, concluzie la care am ajuns in urma citirii mai multor articole publicate de dumneaei in cadrul portalului RLIV. Cu toate acestea, motivele pentru care cred ca aceste criterii "draconice" de notare a elevilor sunt nepotrivite, sunt altele decat cele mentionate in articolul "Elementele nonverbale...". Mai precis, si astfel prefatez concluzia acestui eseu, sunt de acord cu INTENTIA MEC de a omogeniza criteriile de evaluare pentru a obtine o obiectivitate mai mare in orice statistica comparativa a elevilor. Nu sunt insa de acord cu MODUL neprofesional in care aceasta intentie este implementata si cu OBIECTIVUL pe termen lung al acestor reguli. In continuare voi detalia aceasta opinie.

Am sa incep cu o paranteza, scuze adresate acelora care asteptau deja miezul lucrurilor. Primul lucru pe care oricine ar trebui sa-l faca inainte de a-si da cu parerea este sa consulte personal documentele "draconice" cu pricina pe http://www.edu.ro/criterii_notare_04.htm. Ca orice persoana interesata si dorind a fi informat chiar de la sursa, asta am si facut, incepand cu citirea introducerii. Vezi sub link-ul de mai sus, "introducere", sau direct documentul in PDF la http://www.edu.ro/download/crnot_1.pdf. In al treilea paragraf al acestei introduceri apare urmatoarea fraza, citez inceputul acesteia "In al doilea rand, sistemul de criterii V-A REALIZA o legatura..."; nu stiu cum sa va spun dar daca introducerea unui document oficial al Ministerul Educatiei si Cercetarii avand ca subiect noi reguli de evaluare a elevilor de clasa a VIII-a (intre altele prezentand teste pentru LIMBA SI LITERATURA ROMANA), incepe cu o greseala de ortografie atat de evidenta ("v-a realiza" in loc de "va realiza"), o greseala care pur si simplu iti sare in ochi, te izbeste prin prostia ei, acest Minister ar trebui sa ramana REPETENT. Nu inteleg cum isi permit niste persoane care nu stiu sa scrie, care dovedesc ca nu au obtinut niciodata 5-ul la limba si literatura romana, 5-ul pentru care impun acum atatea reguli, sa dea indicatii unor cadre didactice care isi cunosc fara indoiala meseria mult mai bine decat acesti ageamii cu pretentii (atat "ageamii" cat si

"neaveniti, doamna Corbea, sunt calificative acordate cu multa indulgenta) ar fi in stare sa ii invete. Daca la prima tentativa de citire a acestor documente dau de o asemenea eroare, pur si simplu nu vad ce rost are sa citesc mai departe. Acesta este pana la urma Ministerul Educatiei si Cercetarii, e vorba aici de un document pe site-ul oficial al acestui minister. Un document de o asemenea importanta nu se poate scrie in graba, aici nu exista circumstante atenuante. Documentul e pe site de cateva zile bune, chiar saptamani, nimeni nu l-a corectat (nici nu cred ca va fi corectat in curand, pana se va indura cineva sa ii scoata din prostie). Aceasta nu poate fi o simpla eroare involuntara, nu ai cum sa faci aceasta eroare decat daca nu stii sa scrii... Mi-as da demisia pur si simplu de rusine (evident secretara care a redactat textul, saraca de ea, va fi acuzata- asta daca va fi cineva acuzat- ii va fi anulat contractul de munca, probabil nu isi va mai gasi de lucru prin nici un minister, etc, etc, asta in loc sa fie taiat raul de la radacina). Atat timp cat fosti corigenti si repetenti la disciplinele scolare ajung sa faca legea la ministerul educatiei si cercetarii, iar olimpicii nationali la aceste discipline sunt nevoiti sa emigreze pe unde pot din cauza conditiilor precare si ignorantei cu care sunt tratati in Romania, invatamantul si cercetarea noastra vor ramana in groapa in care sunt de mult (e deja alt subiect, vom avea insa multe de spus si in aceasta directie). Fara alte comentarii...

Dar sa incheiem paranteza de mai sus si sa trecem serios la treaba. Cum ziceam, intentia MEC de a omogeniza criteriile de comparare este necesara si trebuia facuta de mult timp. In acest sens nu sunt de acord cu doamna Corbea; un profesor nu trebuie sa "simta" nota elevului, trebuie sa "fie sigur" de nota elevului. Avem nevoie de obiectivitate, avem nevoie de criterii comune de evaluare, avem nevoie de eliminarea subiectivismului, nepotismului, altruismului si altor atitudini nepotrivite acolo unde ele nu isi au locul. Vreau sa stiu ca eleva Corcodel (probabil caracter fictiv) din articolul "Elementele nonverbale..." nu e nici pe aproape de valoarea elevei Caraiani (de data aceasta e vorba de o persoana reala, una dintre olimpicele noastre extraordinare la internationalele de matematica, actualmente studenta eminenta la Universitatea Princeton din Statele Unite; sunt sigur ca nu s-ar supara sa stie ca am inclus-o ca extrema pozitiva in exemplul meu), cu toate ca sistemul aprobat de doamna Corbea permite ca ambele eleve sa fie notate in acelasi fel, cu 10. Vreau sa stiu ca aceasta eleva Corcodel, invatand la singura scoala din Fundul Bargaului (nu sunt sigur daca localitatea exista, recunosc ca in orele de geografie a Romaniei eram preocupat cu rezolvarea problemelor din Gazeta Matematica), si venind la Bucuresti cu o medie de 9,50 dupa absolvirea celor 8 clase (fiindca toti profesorii au zis, vai saracuta de ea, hai sa ii oferim 10-le si 9-le chiar daca de fapt nu merita, fiindca tare de treaba e fatuca, s-apoi ne-o mai ajuta cu seceratul, cositul, dereticatul s.a.m.d) nu are intaietate la admiterea la liceu in fata elevului Popescu (fictiv de data asta, dar prototip al multor elevi seriosi), care este un elev extrem de bun, mult mai bun in orice domeniu decat sus-numita Corcodel, elev care termina o scoala "puternica" din capitala, dar cu media 8,50 (pentru ca aici se face scoala, nimeni nu lasa din nota, te-am prins o data ca nu ai invatat, pai ai 1 sau 2, baiete, chiar daca esti olimpic national la alte 7 discipline; sau alta varianta: dragilor, zice profesorul la inceput de an, la mine in clasa, 8 e cea mai mare nota acordata elevului, 9 e doar nota profesorului, 10 numai Dumnezeu poate lua- am auzit asta de mai multe ori- aici e vorba de o exagerare idioata in sensul strictetii). Asta mai ales in conditiile in care MEC planuieste, si voi reveni, pentru ca acesta este obiectivul cu care nu sunt de acord absolut deloc, a inlocui complet examenul de capacitate (sau orice alt examen de admitere) cu media obtinuta pe parcursul anilor de gimnaziu. Deci aceasta medie are o implicatie enorma acum si ar putea avea o implicatie decisiva in viitorul apropiat. Si sa nu imi spuneti ca acesti elevi care trec disciplina din mila profesorilor (sa ne marginim doar la altruism...) si chiar obtin medii bune pentru ca sunt harnicuti, sterg tabla si nu sunt obraznici, etc, etc, in sate, comune, orasele sau cartiere periferice din orase mari (nu e insa litera de lege, se intampla sa existe scoli foarte bune la periferie si scoli care fac doar figuratie, la centru), nu vor incerca sa intre in licee bune din municipii (pe de alta parte, chiar daca nu ar fi vorba de o eventuala competitie incorecta si Corcodel ar ramane in comuna, satul sau catunul ei, sunt de principiu ca elevul sa fie evaluat obiectiv, oriunde ar fi; o evaluare corecta si obiectiva imi foloseste mai mult decat una care nu este sincera de dragul mai stiu eu carei atitudini: daca eleva Corcodel din satul Fundul Bargaului nu poate si nu poate, si nu exista decat solutia de a o lasa repetenta, pai atunci de ce nu o sfatuiti pe dansa sa se lase de scoala, poate fi foarte

productiva si poate avea succes in alte domenii, eu de exemplu voi respecta intotdeauna omul care e as in domeniul lui, pe meseria lui, oricare ar fi ea, de ce neaparat are nevoie de diploma scolara pe care nu o merita si pana la urma urmei nici nu o apreciaza in mod deosebit si e perfect fericita fara aceasta diploma- echivalent cu a se infiinta clase speciale pentru acesti elevi, in care ei ar profita mai mult si ar fi ajutati mai mult decat daca ar fi inselati- asta e pana la urma- cu o nota pe care nu o merita)... Acestea sunt povesti pentru cei naivi. In Cluj, de exemplu, e plin de elevi venind de peste tot din tara motilor si nu numai, din catunele din Transilvania, etc, cu medii uneori exagerat de mari, teoretic intrand pe locurile din liceele bune in fata elevilor clujeni care termina la scoli de prestigiu, dar unde scoala e scoala si daca la o evaluare nu stii, atunci chiar nu stii si vei fi notat ca atare. Deocamdata mai exista un examen de capacitate (admitere pe vremea mea, si bune au fost acele vremuri) care are o oarecare pondere si unde lumea se mai sorteaza, se mai selecteaza, dar dupa planul ministerului, in cativa ani asta ar fi deja in cutia amintirilor...

Ca sa vedeti situatia si implicatiile mai clar, voi face o paralela cu admiterea la facultati si respectiv notele din perioada liceeala. Situatie este extrem de similara, dar mult mai grava in acest caz. Si cum sunt clujean de origine, tot la Cluj ma voi opri. De cand a fost introdusa regula conform careia media celor patru ani de liceu are o pondere (mai mica sau mai mare, in functie de facultate si sectia de facultate respectiva), asta pe langa bacalaureat, Clujul a fost invadat de moldoveni (nimic impotriva lor de altfel, imi sunt chiar foarte simpatici si imi numar cativa prieteni buni intre ei). Venind de te miri pe unde, licee de care nu a auzit nimeni, din Vaslui, Bacau, etc. etc. Cu medii PERFECTE. Cum sa intri in competitie cu cineva care are 10 pe linie cand, terminand la Liceul de Informatica "Tiberiu Popoviciu" sau "Avram Iancu" sau "Racovita" din Cluj si fiind SEF(A) DE PROMOTIE ai cel mult 9,50, de cele mai multe ori chiar mai putin, chiar daca ai aproape 10,00 la bacalaureat (asta implicand ca un elev foarte bun din aceste licee, cu interes multidisciplinar si nu doar olimpic intr-o disciplina are de obicei in jur de 9,00 media generala a celor 4 ani). Nici o problema daca evaluarea ar fi la fel de stricta, la fel de OBIECTIVA, ca la noi, la Cluj, la "Tiberiu Popoviciu"; din pacate acesti elevi venind din alte parti intra la facultati intre primii acolo unde bacalaureatul are o pondere mai redusa sau deloc (media celor patru ani de liceu fiind criteriul decisiv), dar cad pe capete, lasandu-se de facultate in primul an, sau se tarasc pe parcursul primilor ani, tragandu-i pe toti inapoi si facandu-si atat lor cat si altora viata un iad. Locurile acelea oferite de facultate puteau fi ocupate de oameni capabili, ambitiosi, oameni care au fost evaluati corect la liceele lor- acestia din urma insa au schimbat probabil profilul, au intrat undeva pe locurile cu taxa sau chiar s-au lasat de facultate- si totul pentru aceasta eroare.

Deci sunt nevoit, cu regret, sa ma declar impotriva argumentului principal al doamnei Corbea, cum ca profesorul trebuie lasat sa "simta" dupa cum crede el de cuviinta nota si din aceasta cauza nu ar fi nici o nevoie pentru asemenea reguli comune de evaluare. Cadrele didactice, fiind tot o specie (ce e drept, mai speciala) homo sapiens, sunt la fel de eterogene ca oricare alte exemplare ale acestei specii, deci vor "simti diferit" aceste note, daca e vorba sa avem aceasta politica de laissez-faire. Sa nu mai vorbim de faptul ca unii profesori au primit mai multa instruire didactica decat altii, mai multa pregatire in meserie, etc.. Caveat lector aici: nu e vorba de a nu incuraja elevul cand vezi interes, ambitie si asa mai departe (asta se poate face discutand cu elevul, laudandu-l, cultivandu-i interesul), dar ar fi o problema morala daca nu ai fi sincer cu el/ea in ceea ce priveste evaluarea (sunt sigur ca multi dintre cititorii nostri au fost martori la cazuri in care transferati de la o scoala la alta elevii au ajuns sa schimbe radical pozitiile- din premiant in codasul clasei, corigent, repetent, ca sa dau un exemplu aproape trivial). In concluzie, atata vreme cat media scolara va fi folosita partial sau integral ca o metoda de departajare in accederea in structura de educatie urmatoare, atata vreme cat scolile si liceele nu sunt clasificate intr-un top, o scala, o ierarhie (scoala din Fundul Bargaului- calibrul 50 din 100 posibil, scoala X din Bucuresti sau Y din Cluj, calibrul 100 din 100), astfel incat sa stii ca 10-le lui Gheorghe din Fundul Bargaului e echivalent de fapt cu 5-ul lui Costel din Bucuresti, avem nevoie de criterii de evaluare comune, obiective.

Dar iata ca am deviat de la ceea ce mi-am propus, in loc de a analiza cu predilectie continutul documentului MEC, am ajuns sa comentez strict pe marginea articolului doamnei Corbea. A fost insa

necesar sa lamuresc de ce nu sunt de acord cu autoarea "Elementelor nonverbale...", in ceea ce priveste necesitatea omogenizarii criteriilor de evaluare. Voi relua deci investigatia pe marginea articolelor "draconice". Intai sa luam in vizor ceea ce MEC declara ca OBIECTIV al acestor "prime masuri". Aparent MEC doreste ca in cativa ani sa nu mai existe nici o alta selectie prin examen de capacitate/ admitere la selectarea din clasa a VIII-a in liceu. Asta pentru ca, crede MEC, regulile propuse se vor dovedi atat de influente si eficiente inca toata lumea le va adopta, toate cadrele didactice vor sti pe de rost "Biblia regulilor draconice" si zbirii MEC vor fi trimisi sa monitorizeze daca exista non-conformisti. Aceasta speranta este utopica. Nu se va ajunge niciodata la respectarea ad literam a regulamentului (mai ales cand e prezentat in forma in care este prezentat), asa cum nu se va putea face niciodata o monitorizare perfecta (nici in tarile dezvoltate acest lucru nu se poate face, nu stiu pe cine a dorit MEC sa copieze- pentru ca de obicei asta se intampla la noi- se copiaza- pe langa faptul ca uneori se copiaza tocmai ceea ce e mai prost, in cazul de fata cred ca s-a inteles complet gresit modelul original, oricare ar fi fost acesta). Tocmai din aceasta cauza este necesar ca elevul sa aiba o evaluare, chiar mai multe evaluari as spune eu, obiective, cu subiecte la nivel national, la fiecare intrare intr-o noua forma de invatamant. Nici acestea nu vor fi complet corecte s.a.md. dar reprezinta o a doua verificare, o a doua opinie. In plus, atrag atentia asupra faptului ca simpla existenta a acestor examene atrage dupa sine o evaluare mai corecta a elevilor in timpul perioadei scolare -nimeni nu isi doreste ca elevul X, notat numai cu 10 la scoala Y, sa nu obtina nici macar nota de trecere la un asemenea test de evaluare (e clar ca in situatia in care aceste teste de "treapta", sa le numim asa- unii au amintiri mai mult sau mai putin placute legate de acest termen, nu-i asa?- ar fi eliminate, influenta aceasta latentă asupra obiectivitatii in timpul perioadei scolare anterioare ar fi si ea pierduta). Varianta ar fi, si inclin sa cred ca, luand in calcul evolutia curenta a acestor chestiuni, aceasta ar fi varianta cea mai plauzibila, ca fiecare liceu sau grup de licee (grupate pe criteriul reputatiei, de exemplu) sa aiba examenul lor de admitere separat (asta se intampla deja in generatia mea, examenul de admitere la matematica era diferentiat valoric intre liceele cu profil real si celelalte). Astfel se va realiza o selectie a liceelor respective in retele valorice si o selectie a elevilor in aceste licee. In orice caz eliminarea oricarei forme de evaluare post-educationala, bazandu-ne complet pe media obtinuta de elev in perioada educationala respectiva, e dupa mine cea mai neinspirata propunere a MEC din toate timpurile.

In final sa discutăm puțin despre MODUL in care MEC decide sa implementeze aceste criterii de evaluare comune. Aici sunt in mare de acord cu d-na Corbea in ceea ce priveste "adancimea" acestor reguli. Dar inainte de aceasta, as dori sa insist puțin pe continutul primului capitol al documentului MEC (accesibil la site-ul www.edu.ro mentionat si mai sus). In cadrul sectiunii 1.7, respectiv rezultatele pe baza de chestionar, la absolut orice intrebare pusa esantionului de cadre didactice, acordul nu a intrunit pentru nici una dintre intrebari (cu exceptia nevoii unui stagiu de formare in privinta aplicarii criteriilor si a elaborarii instrumentelor de verificare...) macar 60% din numarul de voturi. La "criteriile de notare sunt usor de aplicat in practica" nici macar majoritatea nu e intrunita (41% din subiecti se declara de acord). MEC e insa satisfacut cu majoritatea simpla in cele mai multe cazuri. Nu conteaza ca aproape jumatate din cei intrebati nu au fost de acord cu nici una dintre regulile propuse (intrebarea e care jumatate a fost de acord si cum a fost ales esantionul, de la bun inceput), ceea ce mi s-ar parea extrem de ingrijorator. Nici o problema, daca 50%+1 sunt de acord, ceilalti pot sa dispere, ne doare-n cot de ei. Nu a incercat MEC deloc sa-i convinga insa pe acesti nemultumiti, sa discute care ar fi exact punctele cu care ei nu sunt de acord- lipsa de dialog, de interes si pana la urma de respect sunt clare.

Cat despre regulile in sine, luand la intamplare anumite discipline, unele dintre ele sunt extrem de stufoase si pierd din claritate. Ma intreb cat s-a lucrat pentru aceste reguli care totusi s-au facut pentru a fi implementate pe termen foarte lung. In plus, scala fiind 1-10, nu poti ignora notele 6 si 8, care sunt din toate punctele de vedere, diferite de 5 sau respectiv 7 (matematic, in primul rand!). In continuare, dar recunosc ca aici ar putea fi vorba de lipsa mea de informare (poate exista deja), ar trebui sa existe inainte de criteriile de evaluare, un ghid al materiei obligatorii care trebuie predată la clasa, impreuna cu numarul (aproximativ) de ore dedicate unei teme. In trecut (experienta proprie) un profesor insista mai mult sau mai puțin pe o anumita sectiune in functie de

interesul si pregatirea lui sau, uneori, in functie de interesul si doleanțele colectivului clasei. Din moment ce evaluarea se facea in modul ales de profesor, din partea de materie aleasa de profesorul respectiv, pana acum nu exista un conflict de interese aici. Dar daca se doresc criteriile de evaluare obiective de acum inainte, trebuie clarificate intai ponderea si prioritatea sectiunilor din materia predata, trebuie omogenizata disciplina. As mai comenta si faptul ca pentru toate disciplinele criteriul de nota 10 (si posibil notele mari) este mult prea lejer, dupa parerea mea, lucru evident mai ales la materiile reale, i.e. matematica, fizica, etc. Aici ar fi insa interesant sa intervina cadre didactice care predau diferite discipline si sa analize exact continutul "regulilor draconice" (cred ca se va inradacina aceasta expresie pana la urma) pentru aceste discipline. Personal testele la matematica, par exemple, mi se par de o lejeritate ridicola. Pe vremea mea, jumătate din scoala ar fi luat 10 pe asemenea teste. Camuflate deci sub expresii stufoase, menite sa distraga atentia de la continut, aceste reguli ar putea fi de facto extrem de superficiale, impactul lor asupra evaluarii elevilor fiind in acest caz mult mai grav, o eroare structurala, decat subiectivitatea individuala a fiecarui profesor, impotriva careia scriam cu atata ardoare pasajele precedente.

Inchei aici. Sunt convins ca multi dintre dumneavoastra, stimati cititori, nu sunteti de acord cu mine, cu d-na Corbea sau cu nici unul dintre noi. Sunt convins de asemenea ca multe lucruri au ramas fara o explicatie, fara a fi tratate deloc in aceste doua (prime, speram) articole pe tema noilor regulamente "draconice" ale MEC, dar si pe tema invatamantul pre-universitar in Romania in general. Sper deci ca aceste articole sa va determine sa raspundeti, sa va incite sa veniti cu ecoul dumneavoastra, sa iesiti din letargie, sa va exprimati opinia.

Sebastian Buhai, 15 septembrie 2004